

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Sufocare

JUNOT DÍAZ

Traducere de Daniela Rogobete

BLACK BUTTON BOOKS

11	Fiesta 1980
29	Aurora
45	Ysrael
59	Aguantado
75	Sufocare
89	Iubitul
95	Edison, New Jersey
111	Cum să te vezi cu o morena, o negresă, o albă și o mulatră
117	Fără chip
123	Negocios
159	Glosar

În acel an, sora mai mică a mamei – mi tía Yrma – a ajuns în sfârșit în Statele Unite. Ea și tío Miguel și-au luat un apartament în Bronx, dincolo de Grand Concourse, și s-a stabilit că ar trebui să dăm o petrecere. De fapt, tata a stabilit, dar toți – Mami, tía Yrma, tío Miguel și vecinii lor – au zis că e o idee grozavă. În ziua petrecerii, Papi s-a întors de la muncă pe la șase. Chiar la țanc. Cu toții eram deja îmbrăcați, ceea ce fusese o mișcare înțeleaptă din partea noastră. Dacă Papi intra și ne găsea fâțâindu-ne în chiloți, ne-ar fi tras o chelfăneală pe cinste.

Nu a spus nimic nimănui, nici măcar mamei. A trecut pur și simplu pe lângă ea, a ridicat mâna atunci când ea a încercat să-i vorbească și s-a dus direct la duș. Rafa mi-a aruncat acea privire, iar eu i-am întors-o; amândoi știam că Papi fusese la femeia aia portorică cu care se vedea și voia să șteargă repera de orice urmă.

Mami chiar arăta bine în ziua aceea. Statele Unite reușiseră în cele din urmă să pună pe ea câteva kilograme, nu mai era aceeași flaca venită aici cu trei ani înainte. Se tunsese scurt și purta tone de bijuterii ieftine care, pe ea, nu arătau prea jalnic. Mirosea ca-ntotdeauna, ca adierea vântului prin frunzișul unui copac. Întotdeauna aștepta până în ultimul moment să-și dea cu parfum pentru că spunea că era o risipă să-ți dai o dată înainte și apoi să-ți dai o dată când ajungi la petrecere.

Noi – adică eu, fratele meu, sora mai mică și Mami – l-am așteptat pe Papi să-și termine dușul. Mami părea nerăbdătoare, în felul ei obișnuit, apatic. Măinile ei aranjau întruna catarama curelei. În dimineața aceea, după ce ne pregătise de școală, Mami ne-a spus că voia să se distreze la petrecere. Vreau să dansez, a

spus ea, dar acum, când soarele se prelingea pe cer ca un scui-pat pe perete, părea pregătită doar să termine odată cu asta.

Nici Rafa nu prea avea chef să meargă la petrecere, iar eu, eu nu voiam niciodată să merg nicăieri cu ai mei. Afară, în parcare, era un meci de baseball și îi auzeam pe prietenii noștri care urlau Băăă și Cabron unul la altul. Auzeam pocnetul mingii care trecea peste mașini, zdrăngănitul unei bâte de aluminiu aruncate pe ciment. Nu că eu și Rafa ne-am fi omorât după baseball, dar ne plăcea să ne jucăm cu ceilalți puști din cartier, să-i batem la tot ce făceau. După urlete, amândoi am înțeles că jocul se încheiase, niciunul dintre noi n-ar fi putut schimba situația. Rafa s-a încruntat și, atunci când m-am încruntat și eu, a ridicat pumnul. Nu mă imita, a spus el.

Nu mă imita, am spus eu.

M-a pocnit; l-aș fi pocnit și eu, dar Papi a intrat în living cu prosopul înfășurat în jurul mijlocului, părând mult mai scund decât atunci când era îmbrăcat. Avea câteva smocuri de păr în jurul sfârcurilor și o expresie posomorâtă, cu gura pungă, de parcă își opărise limba sau ceva de genul ăsta.

Au mâncat? a întrebat-o pe Mami.

Ea a încuviințat din cap. Ți-am făcut ceva de mâncare.

Sper că nu l-ai lăsat să mănânce.

Ay, Dios mío, a spus ea, lăsându-și brațele să-i cadă pe lângă corp.

Ay, Dios mío e bine spus, a zis Papi.

Nu trebuia să mănânc niciodată înainte de a pleca cu mașina, dar mai devreme, când ne-am așezat la masa cu orez, fasole și platanos dulci, ghici cine linsese primul farfuria? Chiar nu o puteai învinovăți pe Mami, ea fusese ocupată – gătise, se pregătise, o îmbrăcase pe sora mea, Madai. Ar fi trebuit să-i amintesc să nu-mi dea de mâncare, dar nu eram genul acela de fiu.

Papi s-a întors către mine. Coño, muchacho, de ce-ai mâncat?

Respect Rafa începuse deja să se depărteze ușor de mine. Îi spusese o dată că-l consideram un fricos de tot rahatul pentru că o ștergea de lângă mine de fiecare dată când Papi urma să mă pocnească.

Victime colaterale, îmi spusese Rafa. Ai auzit vreodată de asta?

Nu.

Caută în dicționar.

De tot rahatul sau nu, nu am îndrăznit să mă uit spre el. Papi era de modă veche, se aștepta să-i acorzi întreaga atenție când ți-o luai pe cocoașă. Nu puteai nici să-l privești în ochi – nu aveai voie. Mai bine te holbai la buricul lui care era perfect rotund și imaculat. Papi m-a ridicat în picioare trăgându-mă de ureche.

Dacă vomîți...

N-o să vomit, am strigat cu lacrimi în ochi, mai mult din reflex decât de durere.

Ya, Ramón, ya. Nu e vina lui, a spus Mami.

Știau de petrecerea asta de mult. Cum credeau că vom ajunge acolo? În zbor?

Într-un final mi-a dat drumul la ureche și m-am așezat la locul meu. Madai era prea speriată ca să deschidă ochii. Faptul că stătuse prin preajma lui Papi toată viața o transformase într-o fricoasă. De fiecare dată când Papi ridica vocea, buza începea să-i tremure ca un potențiommetru special. Rafa se prefăcea că are niște degete de trosnit și, atunci când l-am împins, mi-a aruncat o privire de genul Nu începe. Dar până și acea mărunță recunoaștere m-a făcut să mă simt mai bine.

Eu eram cel care dădea mereu de necaz cu tata. Parcă aveam o datorie de la Dumnezeu să-l enervez, să fac totul într-un fel care pe el îl călca pe nervi. Certurile noastre nu prea mă deranjau. Încă îmi mai doream să mă iubească, lucru care nu a părut niciodată ciudat sau contradictoriu decât peste câțiva ani, când a ieșit din viața noastră.

Până mi-a trecut durerea de la ureche, Papi era îmbrăcat și Mami ne binecuvânta pe fiecare dintre noi, în mod solemn, ca și când am fi plecat la război. Noi spuneam, pe rând, *Benedictión*, Mami, iar ea ne lovea ușor în cele cinci puncte cardinale ale noastre spunând *Que Dios te bendiga*.

Așa începeau toate excursiile noastre, cu aceste cuvinte care mă urmăreau de fiecare dată când ieșeam din casă.

Niciunul dintre noi nu a spus nimic până nu ne-am urcat în Volkswagenul lui Papi. Nou-nouț, verde lămâie și cumpărat ca să impresioneze. Oho, chiar eram impresionați, dar eu, de fiecare dată când mă aflam în vw, iar Papi mergea cu peste douăzeci de mile la oră, vomitam. Niciodată nu mai avusesem rău de mașină, mașina aia parcă era blestemul meu. Mami bănuia că de vină era tapițeria. În mintea ei, lucrurile americane – electrocasnicele, apa de gură, tapițeria ciudată – toate păreau să ascundă un rău înăscut. Papi se ferea să mă ducă undeva cu vw-ul, dar, atunci când era nevoit, mergeam în față pe locul obișnuit al lui Mami ca să pot vomita pe fereastră.

¿Cómo te sientes? m-a întrebat Mami peste umăr atunci când Papi a oprit la punctul de plată de pe autostradă. Și-a pus mâna pe ceafa mea. Un lucru merită menționat despre Mami: palmele ei nu transpirau niciodată.

Sunt bine, am spus, ațintindu-mi privirea drept înainte. Clar nu voiam să-ntâlnesc privirea lui Papi. Avea uitătura aceea furioasă și aspră, care lăsa mereu urme în mine.

Toma. Mami mi-a întins patru mentas. Aruncase vreo trei pe fereastră la începutul călătoriei, ca ofrandă pentru Eshú; restul erau pentru mine.

Am luat una și am supt-o încet, lovind-o cu limba de dinți. Am trecut de Newark Airport fără niciun incident. Dacă Madai ar fi fost trează ar fi plâns pentru că avioanele zburau foarte aproape de mașini.

Cum se simte? a întrebat Papi.

Bine, am spus eu. Am aruncat o privire în spate, către Rafa, dar acesta s-a prefăcut că nu mă vede. Așa făcea mereu, și la școală, și acasă. Când dădeam de belea, nu mă mai cunoștea. Madai dormea buștean, dar chiar și cu fața boțită și cu balele curgând arăta drăguț, cu părul despărțit în șuvițe.

M-am întors la locul meu și m-am concentrat pe mentosana. Papi chiar a început să glumească cum că nu va mai trebui să frecăm mașină în seara aceea. Începea să se mai relaxeze, fără să-și mai verifice întruna ceasul. Poate se gândea la portoricană sau poate era fericit că eram împreună. Niciodată nu mi-am dat seama. La punctul de plată de pe autostradă a fost într-atât de bucuros, încât s-a dat jos din mașină și a căutat pe sub coș după monede căzute. Era ceva ce făcuse odată ca s-o distreze pe Madai, dar acum devenise un obicei. Mașinile din spatele nostru claxonau, iar eu m-am lăsat în jos pe scaunul meu. Lui Rafa nu-i păsa, el rânjea către celelalte mașini și le făcea cu mâna. Sarcina lui reală era aceea de a se asigura că nu venea niciun polițist. Mami a mișcat-o ușor și a trezit-o pe Madai, iar ea, imediat ce l-a văzut pe Papi aplecându-se pentru câțiva bănuți, a scos un țipăt de plăcere care aproape că mi-a zburat creștetul.

Acela a fost finalul distracției. Chiar la ieșirea de pe Washington Bridge, am început să mă simt amețit. Mirosul tapițeriei mi s-a urcat la cap și m-am trezit cu gura plină de salivă. Mâna lui Mami mi s-a încheștat pe umăr și, atunci când am surprins privirea lui Papi, părea că zice ceva de genul: Nici să nu te gândești. Să n-o faci.

Prima dată când mi s-a făcut rău în mașină, Papi mă ducea la bibliotecă. Rafa era cu noi și nu-i venea să creadă că am vomitat. Eram faimos pentru stomacul meu de fier. O copilărie în lumea a treia îți poate oferi așa ceva. Papi a fost suficient de îngrijorat cât să ne întoarcem acasă imediat după ce Rafa și-a

Respect lăsat cărțile. Mami mi-a pregătit una dintre licorile ei cu miere și ceapă, și asta mi-a făcut bine la stomac. Peste o săptămână am mai încercat să ajungem la bibliotecă și atunci nu am reușit să deschid fereastra la timp. Când Papi m-a adus acasă, a mers și a curățat mașina singur, cu o expresie de askho întipărită pe față. A fost mare lucru, din moment ce tata nu curăța nimic singur aproape niciodată. S-a întors înăuntru și m-a găsit pe canapea, simțindu-mă ca dracu'.

Mașina e de vină, i-a spus el lui Mami. Îl face să vomite.

De data asta paguba a fost minoră, ceva ce Papi ar fi putut să spele de pe ușă cu un jet de furtun. Era totuși supărat, m-a împuns cu degetul în obraz, o împunsătură destul de zdrăvăună. Așa erau pedepsele lui: creative. Mai devreme în anul acela scrisesem un eseu pentru școală intitulat TATĂL MEU TORTIONARUL, dar profesoara m-a pus să scriu altul. A crezut că glumeam.

Am parcurs tot restul drumului până în Bronx în tăcere. Ne-am oprit doar o singură dată să mă pot spăla pe dinți. Mami îmi luase periuța de dinți și un tub de pastă și, în vreme ce toate mașinile cunoscute de pe lumea asta treceau în viteză pe lângă noi, ea stătea afară cu mine ca să nu mă simt singur.

Tío Miguel avea peste doi metri înălțime și își pieptăna părul în sus și cu volum, într-un fel de coafură semi-afro. Ne-a strivit pe mine și pe Rafa în niște îmbrățișări care-ți zdrobeau splina și apoi a sărutat-o pe Mami și a sfârșit cu Madai cocoțată pe umerii lui. Ultima dată când îl văzusem pe Tío fusese la aeroport, în prima lui zi în Statele Unite. Mi-am amintit că nu păruse chiar atât de tulburat că se află într-o altă țară.

A privit în jos către mine. Carajo, Yuniór, arăți groaznic!

A vomitat, a explicat fratele meu.

L-am împins pe Rafa. Mersi, cretinule.